

Torp nr. 9

Torpet Högäng under Hallstorp.

Bebott 1829-1949

Torpet Högängs jordkällare

1829

Första torparen kom hit med sin familj runt 1829. Det var f.d. mjölnaren **Andreas Olofsson** (1796-1874) född i Fly, Lena. Som liten var han "svag, klen och sjuklig" enligt kyrkboken. Han hade varit skomakarlärling i unga år. Han gifte sig 1824 när han var dräng i Östra Röttorp, Lena. Hans hustru var **Stina Johansdotter** (1800-1883) född i torp nr 6 Holskaryds Tåå. När de gifte sig var hon piga i torpet Sjöberget i Bälinge, hos soldaten Johannes Rapp och hans familj. Stinas föräldrar var Johannes Gudmundsson (1751-1822) och Karin Andersdotter (1766-1841) boende i Holskaryds Tåå.

Andreas och Stina hade tidigare bott bl.a. i Hjälmareds Kvarn, Alingsås Landsförsamling och i torpet Heden under Bälinge Östergård 1828-1829.

Här finns dock i kyrkböckerna en stor oklarhet. Födelsenumret på Stina 1800-04-07 stämmer från det att hon föds, gifter sig med Andreas, flyttar runt med honom, får barn och flyttar hit till Högäng. Men från inflyttningen och framåt står det hennes namn Stina med ett födelsenummer på en annan (Christina) Stina Johansdotter 1801-07-15 född på Lilla Sörgården i Hol. Men följer man den flickan som är från Lilla Sörgården, så visar det sig att hon kommer tillbaka till Lilla Sörgården från Göteborg 1841 och flyttar igen till Göteborg 1842. Hon verkar inte återkomma och det finns ingen dödsnotis på Stina här i Högäng född 1800 och ingen vigselnotis på Andreas med någon annan kvinna. Min gissning

är att det blivit en sammanblandning av dessa kvinnor och att Stina född 1800 fick felaktigt behålla den andra Stinas (född 1801) födelseuppgifter. Stina från Lilla Sörgården hade inget alls med Högäng att göra således.

Kanske är det på grund av dessa fel med Stinas födelse- och dödsdatum som hennes gren inte följs i Rydetböckerna. Hennes mor Karin Andersdotter var av Rydetsläkten.

Andreas och Stina får åtta barn, varav dottern Christina och sönerna Olaus och Anders är födda innan de kommer hit till Högäng:

1. Christina (1823-1886) Född i Bälinge före äktenskapet. Till Östergården Kärtared 1840. Till Kärtared Västergård 1841. Till Kolsered i Horla 1843. Till Iglabo i Ljur 1849. Till Näs, Närunga 1870. Till Kamparås 1870-1871. Till Oryds gård 1871. Tillbaka till Högäng 1880. Ogift. Död här på torpet Högäng 63 år gammal. Okänd orsak.

2. Olaus (1825-) Född i Hjälmares kvarn. Finns ej med vid inflyttningen hit, troligtvis död.

3. Anders (Andreas)(1828-1905) Född i Hjälmares kvarn. Till Högekulle under Östergården, Hol, 1849. Gifter sig där 1850 med **Anna Catharina Jonasdatter** (1825-1906) född på Högekulle under Arentorp. Hennes familj hade 1826 flyttat till "Nybygge under Östergården" Hol. Detta torp låg troligtvis i närheten av Kärtared och Tranegärde och verkar ha kallats Högekulle först men sedan döpts om till Anderstorp under Hol Östergården. Anna Catharina och Anders tar över torpet efter Anna Catharinas föräldrar som hade dött 1847 med bara en månads mellanrum. Anna Catharina verkar först ha brukat torpet ensam några år. Torpet kom senare att kallas "Snurres" efter Anders, som kallades "Snurren" eftersom han ska ha tyckt om att dansa. De var inhyses på detta torp de sista åren av sina liv.

Deras barn, alla födda i "Snurres":

- Johanna Christina (1851-1851) död i magplågor.

-Anna Christina (1852-1934). Bl.a. till Lilla Sörgården 1870, i Bälinge 1875, till Nygård i Lerum 1881-1882. Finns i Lilla Bråta, Lerum 1882-1884. Gifter sig 1896 med August Andersson (1862-1914) född i Smedstorp, Horla. ("Hôte-torpet"). Anna Christina var då 44 år och de fick inga barn. August död av "magsår". Anna Christina död av "Kräfta och kallbrand mm" i Siene Ålderdomshem. "På församlingen skriven."

I boken "*Torp och torpare i Horla socken*" utgiven år 2000 av Horla Hembygdsförening, står följande om August och Anna Christina:

"Han hette August men kallades alltid Hôte-August. August var puckelryggig och hade kanske inte utseendet för sig, så flickorna ville inte bry sig om honom. Men på ett torpställe nära Tranegärdet, som hette Anderstorp under Hols Prästgård, bodde en ungmö som var i 40-50-årsåldern som gärna ville bli gift. Hon hette Anna Christina Andersdotter, men kallades "Snurr-Anna" därför att torpet hon bodde på kallades "Snurres". Det i sin tur kom sig av att hennes far Anders Andreasson" ... "kallades "Snurren" eftersom han var mycket begiven på dans. Anna föreslog alltså äktenskap, 1896 gifte de sig och August flyttade till "Snurres". Han var så glad, han tyckte att allt var så roligt och bra. Då var det någon som sa: Ja August, men det är väl bara nu till att börja med. Då svarade August: Det blir allt roligt sina mä (sedan med). Det blev tyvärr inte så, för Anna var inte så snäll mot sin August"

-Augusta (1856-) Bl. a. till Gräsbacken, Norska Skogsbygden 1871-72, till Bälinge 1877, till Horla Krusagården 1878, till Alingsås 1879. Till Horla Krusagården 1880. Till Amerika 1881.

- Sofia (1860-) Till Horla 1868. Var piga i Hardemo, Örebro Län år 1876-1878 hos banvaktaren vid Statens Järnvägar Lars Andersson från Hol och hans hustru Klara Maria Eriksdotter från Horla. 1878 i Kärtared Östergården, till Horla Smedesgården samma år. Till Amerika 1883.

-Albertina (1865-). Bodde hemma och emigrerade 1883 till Amerika.

-Anton (1870-). Bodde hemma och emigrerade 1893 till Amerika.

4. Maja Kajsa (1830-1909) Till Iglabo 1847-1851. Till Åsen 1851. Är piga i Ljur Skattegården och gifter sig 1858 med Anders Larsson (1836-1876) från Backa i Ljur och som är dräng på Iglabo. De bosätter sig på torpet Nolbacka under Ljur Kämparegård.

Deras barn:

-Henrik (1858-1876)

-Carl Johan (1863-1876)

På 1870-talet verkar den dödliga sjukdomen scharlakansfeber gått i trakten och inom loppet av två veckor dör hela Maja Kajsas familj: maken Anders den 12 juni och sönerna, endast 18 och 13 år gamla, dör 31/5 och 14/6. Bara Maja Kajsa överlever sjukdomen.

Hon återvänder då ensam till Orydstrakten och gifter om sig med den 18 år yngre August Andersson (1848-1924), som är son till f.d. soldaten Anders Eriksson Mörk och hans hustru Anna Andersdotter. August bor med sina föräldrar i torp nr 13 Ållehagen, se detta torp. Maja Kajsa och August gifter sig 1877 och övertar torpet Ållehagen medan hans föräldrar blir inhyses där. Maja Kajsa är då 47 år, så hon får inga flera barn. Maja Kajsa och August dör på torpet Ållehagen.

5. Johanna (1833-1905) Till Alingsås -50. Gifter sig 1855 med Johan Gustaf Eliasson Hallgren (1826-1914) Bor i Ekekullen, Siene 1855-1860. Får där två barn:

-Johan August (1856-1870)

-Ida (1858-1925)

Familjen flyttar år 1860 till torp nr 14 Norra Ållebacken, se detta torp.

6. Anna Lena (1836-1910) Till Ödenäs 1853. Edshult 1854. Skaftared, Alingsås Landsförsamling 1855. Fagerlid, Alingsås Landsförsamling 1856. Edsås, Hemsjö 1861. Till Bollebygd 1865. I Bosgården, Töllsjö har hon en "oäkta dotter" Emma Kristina Carlsdotter (1871-1958). Enligt prästens anteckning ska fadern vara drängen Carl Andersson i Morghult i Töllsjö. Han gifter sig senare med en annan kvinna. Anna Lena och dottern är senare inhyses på Morghult Kaggsgården. Anna Lena förblir ogift och dör på samma gård. Dottern död i Gamlestan, Göteborg.

7. Olaus (1841-1922) Se nedan.

8. Anna Stina (1847-1933) Gifter sig 1875 med **Olaus Johansson** (1845-1920), född i Alingsås Landsförsamling och bosätter sig i granntorpet nr 11 Vasen. De får tre söner. Se detta torp.

Andreas Olofsson får 1848 "Straff med vatten och bröd för skogsåverkan" Han dör 1874, 78 år, av "värk" och har då varit sjuklig och "i sonens bröd" här på Högäng. Hans hustru **Stina Johansdotter** dör 1883, 82 år gammal.

1879

Sonen **Olaus Andreasson** (1841-1922) se ovan, tar över som torpare här på Högäng. Gifter sig 1879. Hans hustru är **Christina Andreasdotter** född i Larsbo, Norska Skogsbygden (1847-1924)

Deras barn:

1. **Frida Wilhelmina** (1880-1965) Gifte sig 1912 med Karl Edvard Johansson(1887-1965) som bodde i Kärnhult under Klefhult Nolgården, Norska Skogsbygden. Frida bodde några månader kvar här på Högäng med sin första son, Erik Holger, innan hon flyttade till Kärnhult. Hennes make Karl var snickare och kallades "Byggmästare Johansson" enligt *Gårdar och Torp i Skogsbygden*. Makarna döda med tre veckors mellanrum i augusti 1965. De fick många barn.

2. **Johan Albert** (1883-1926) se nedan

3. **Johan Fridolf** (1887-1890) 2 år gammal, dödsorsak står ej.

1916

1916 gifter sig **Johan Albert** med **Axelina Elisabeth "Betti"** född (1889-1984) på torp nr 4 Dammen. Se detta torp.

När Alberts far **Olaus** dör 1922 flyttar Alberts mor **Christina** till Dammbacken under Kärtared Mellomgård, Horla. Gården Dammbacken köps då av sonen **Albert** och sonhustrun **Betti** och de flyttar också dit med sin familj. **Alberts** mor **Christina** dör 1924.

Torpet Högäng, Alberts födelsehem, som paret bodde de första sju åren och fick återvända till sedan Albert avlidit.

Elisabeth Olausson med barnen Gusten, Alfchild, Reinhold, John och Berth.

Alberts och Bettis barn:

1. Alfild Sofia Elisabeth (1916-2003) Född på Högäng, gift med Nils Carlsson (1914-2000) från Kärtared Östergård.

2. Erik Reinhold (1919-2015) Född på Högäng, gift med Greta Johansson (1918-2016) från Finnatorp, Horla.

3. John Rudolf (1921- 2012) Född på Högäng, gift med Villis Johansson (1928-1992) från Närunga.

4. Gustaf Adolf "Gusten" (1924-) Född på Dammbacken, gift med Birgit Andersson (1928-2008) från Vårgårda.

5. Bror Albert "Berth"(1926-) Född på Dammbacken, gift med Elsa Rydberg (1929-) från Uddevalla.

Albert dör 1926 när de bor på Dammbacken och **Betti** står nu ensam med flera små barn, det sista barnet är precis nyfött.

1928 flyttar hon tillbaka till Högäng med sina barn. Sonen Gusten Olausson berättar att de, i väntan på att Högäng skulle göras i ordning så att de kunde flytta tillbaka, bodde de några månader i stugan vid "Minnesstenen", alltså äldsta Holskaryd, senare kallad "Torstens", Den stugan var då så dålig att man såg ut genom väggen. Gusten Olausson berättar också att den stugan kallades "Hagens".

Han berättar också att när de bodde på Högäng så var det deras skolväg förbi Ängatorp och Vasen ner mot Holskaryd och vidare mot Oryd. När de gick förbi Ängatorp var de väldigt rädda därför att Hallgren som bodde där, var ofta arg och hotfull.

Mantalslängd 1941.

Axelina Elisabeth (Betti) Olausson bor på Högäng med sönerna **Gustav, Bror och Erik.**

Enligt hembygdsforskare Erik Carlsson i Hol ska torpet upphört som bostad 1948 och rivits 1949.

Axelina Elisabeth dog 1984 på Kullingshemmet i Vårgårda.

Torpet Högäng markerat nedan. På platsen finns endast kvar spår av den nedrasade spismuren och stengrunden till den stora jordkällaren.

